

чинниками: ціновий (через коливання світових цін на сільськогосподарську продукцію), зміна вектору експорту сільськогосподарської продукції, орієнтація на задоволення потреб внутрішнього ринку. При зростанні попиту на внутрішньому ринку відбувається підвищення закупівельних цін, що спричиняє скорочення експорту через падіння його очікуваної прибутковості. Так, якщо 1 л соняшникової олії в Україні коштує 2,03 євро, то в Іспанії вартість продукту становить 1,44 євро, в Польщі – 1,2, а в Угорщині – 1,5 євро. Подібна ситуація спостерігається і по відношенню до молокопродуктів.

Проте визначальним чинником, який вплинув на суттєве коливання доходів від експорту сільськогосподарської продукції і продовольства став прояв ефекту «голландської хвороби» (ефекту Гронінгена), чи «ресурсного прокляття» – явища в економіці, пов'язане з тим, що країни із значними запасами природних ресурсів менш економічно розвинуті, ніж такі з невеликими або відсутніми їх запасами. Класичним прикладом «голландської хвороби» в Україні є концентрація інвестиційного ресурсу в аграрній галузі. Так, у 2021 р. в агросектор було спрямовано 49127 млн грн, або 9,3% від загального обсягу капітальних інвестицій.

Ми підтримуємо думку науковців, що українська економіка на 70–80% корелює з динамікою зовнішніх сировинних ринків. Саме тому вона залежить не від внутрішнього попиту на власні товари, що часто характеризується товарами з високим рівнем доданої вартості, а від зовнішнього попиту на вітчизняну сировину і рідко на напівфабрикати. Певною мірою можна частково стверджувати, що в даному випадку Україна впевнено реалізовує своє «порівняльну перевагу» у виробництві сільськогосподарської продукції, орієнтуючись на виробництво сировини.

УДК: 378.147.2:631

Хахула В.С., канд. с.-г. наук, доцент
Білоцерківський національний аграрний університет
valerii.khakhula@gmail.com

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ АГРОНОМІВ НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ВВЕДЕННЯ ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ»

У роботі розглядаються питання основ підготовки майбутніх агрономів за спеціальністю 201 «Агрономія» під час засвоєння компетенцій при вивченні дисципліни «Введення до спеціальності».

Ключові слова: агроном, агрономія, аграрне виробництво, професійна підготовка, компетентності.

Khakhula V.S., Candidate of Agricultural Sciences, Associate Professor
Bila Tserkva National Agrarian University

PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE AGRONOMISTS ON THE BASIS OF THE COMPETENCE APPROACH IN THE DISCIPLINE "INTRODUCTION TO THE SPECIALITY"

The paper deals with the issues of the basics of training future agronomists in the speciality 201 "Agronomy" in the process of mastering competences in the discipline "Introduction to the speciality".

Keywords: agronomist, agronomy, agricultural production, professional training, competences.

Сучасний стан економіки країни потребує створення нової системи інноваційного розвитку агропромислового сектору «аграрна освіта – аграрна наука – аграрне виробництво». В епоху, коли питання продовольства диктує долі цілих держав, аграрна сфера набуває вирішального значення в суспільному житті. Це актуалізує проблему підвищення вимог до професійної підготовки агрономів для агровиробництва. Саме тому з 1920 року в БНАУ функціонує спеціальність 201 «Агрономія». Ми готуємо фахівців-агрономів на основі модерних досягнень, яких вимагає сучасний ринок. Навчання передбачає опанування як класичних підходів в агрономії, так і застосування новітніх розробок: високоточного землеробства, GIS-технологій, GPS-навігації, комп'ютерного моделювання для підвищення урожайності з мінімальними втратами та незначним впливом на довкілля тощо. Для цього агробіотехнологічний факультет використовує як наявну власну матеріально-технічну базу, так і потужні зв'язки з найуспішнішими аграрними підприємствами України, з якими укладено договори про співпрацю. Ми активно впроваджуємо та розвиваємо елементи дуальної освіти, коли на виході формується фахівець із компетентностями, потрібними конкретному роботодавцю [1].

Слово «агроном» походить від грецьких слів «агрос» та «номос», що в перекладі означає «поле» і «закон». Це одна з найдавніших професій людства, яка не втрачає популярності у XXI столітті. Причетність до виробництва сільськогосподарської продукції гарантує високий рівень життя та повагу суспільства. Агроном у сільськогосподарському виробництві є чи не найважливішим фахівцем, диригентом усіх процесів на полі – від якісно підготовленого ґрунту й до збору, зберігання і переробки врожаю. Агроном займається плануванням сівозмін, покращенням врожайності сільськогосподарських культур, лікуванням посівів та профілактикою хвороб рослин. Фах неймовірно цікавий, адже потребує знань ботаніки, біології, метеорології, ґрунтознавства та інших наук, і одна з найбільш затребуваних професій на ринку праці; спеціальність стабільно користується популярністю та підходить для тих, хто бажає займатися фермерським господарством на професійному рівні. Нині фахівець з агрономії має великі перспективи, адже земля – сталие джерело достатку, ефективного використання якого можливе лише за умови ґрунтовних знань і вмінь [2].

Сучасний агроном – фахівець сільського господарства з вищою освітою, який володіє всебічними знаннями переважно в галузі землеробства та рослинництва. Підготовка майбутніх бакалаврів з агрономії відповідно до вимог аграрного ринку праці вимагає забезпечення умов для фахової функціональності майбутнього агронома в період постійних змін ідей, знань і технологій; повинна базуватись на державних положеннях і освітніх стандартах та забезпечувати належний рівень кваліфікації відповідно до цих нормативних документів. В основу покладено положення щодо пріоритету гуманістичної парадигми освіти, випереджувального підходу до професійно-педагогічної підготовки фахівця аграрної галузі, яка має орієнтуватися на високий рівень професійної компетентності, конкурентоспроможності фахівців на ринку праці [3].

Враховуючи професійні функції агронома, агробіотехнологічний факультет БНАУ спрямовує свої зусилля на вдосконалення системи фахової підготовки фахівців-аграріїв, яким буде притаманна здатність упевнено працювати за надзвичайних умов; здатність до впровадження інновацій та постійного самовдосконалення в аграрній галузі на рівні вимог світових стандартів та формування інтелектуального потенціалу, необхідного для широкого вибору конкретних напрямів практичної діяльності у сучасних умовах господарювання. Така підготовка проводиться на базі викладання здобувачам вищої

освіти фундаментальних, загальноосвітніх та спеціальних дисциплін.

Нині у закладах вищої освіти навчання починають з читання лекцій з дисципліни «Введення до спеціальності» (агрономію), призначеної дати загальну уяву про фах, ознайомити першокурсників з основними умовами навчання у вищій школі, їх правами й обов'язками та яка допомагає їм адаптуватися до здобуття майбутньої професії. Вона є основою для більшості дисциплін професійної та практичної підготовки. Включення до навчального плану цієї дисципліни значною мірою обумовлено сучасними зростаючими вимогами до підвищення якості підготовки конкурентоспроможних фахівців для сільськогосподарського виробництва. Дисципліна «Введення до спеціальності» є першою, яка безпосередньо пов'язана з майбутнім фахом.

Вивчення дисципліни «Введення до спеціальності» включає в себе цілісний комплекс взаємопов'язаних структурних та функціональних компонентів та їх взаємодію між собою та із зовнішнім середовищем, що забезпечує рух майбутнього фахівця до формування якісно нового рівня готовності до професійної діяльності. У загальних рисах студенти ознайомлюються з матеріалом в процесі навчання, як стати гідними фахівцями вищої кваліфікації, щоб успішно працювати в сільському господарстві найближчого майбутнього. Найбільшу увагу приділено висвітленню загальних фундаментальних питань агрономічної науки в сучасних умовах і в перспективі, показаний зв'язок її з іншими науками. Зосереджена увага на найважливіших проблемах аграрного сектору економіки України [3].

Під час вивчення дисципліни студенти мають змогу ознайомитися із змістом поняття про сільське господарство, агрономію, землеробство, ґрунт та його родючість, культурні рослини, екологічні проблеми в аграрному виробництві та ін. Зосереджено увагу на основних агрономічних посадах, системі вищої освіти, організації й основних формах освітнього процесу в Україні, громадській і науковій роботі студентів, організації самостійної роботи та відпочинку студентів, кредитно-трансферній системі організації освітнього процесу і проблемі сталого розвитку сільського господарства.

Сучасний науково-технічний прогрес справляє істотний вплив на розвиток агрономічної науки і аграрне виробництво. Тому здобувачі вищої освіти повинні усвідомлювати місце науки і техніки в суспільстві. Їх необхідно ознайомити з науковими студентськими організаціями і науково-дослідною роботою студентів. Останнім часом все більшого значення набувають проблеми взаємостосунків людини з навколишнім середовищем, моніторингу ґрунту і атмосфери, збереження флори і фауни, охорони природи в цілому, сталості розвитку сільських територій, сільськогосподарському консалтингу.

Особлива увага приділяється прискоренню адаптації першокурсників до умов вищої школи, відповідальності і заохоченню їх до навчання, методичному обґрунтуванню основних принципів сучасної теорії освіти і виховання, освоєнню кредитно-трансферної системи навчання тощо. З цими проблемами здобувачі вищої освіти агробіотехнологічного факультету БНАУ мають ознайомитись вже з перших днів навчання.

Важливе завдання вищої школи на сучасному етапі полягає у виробленні у студентів життєвої потреби до самостійної творчої праці, постійного вдосконалення своїх здібностей і поповнення знань за отримання необхідних компетентностей з фаху. Тому, починаючи з першого курсу, вся система освіти на факультеті будується на активній самостійній роботі як під час лабораторних, практичних занять, так і навчальних та виробничих практик [4].

Отже, підготовка фахівців-бакалаврів за спеціальністю 201 «Агрономія»

розрахована на майбутнє, і її результативність визначається не тільки якістю підготовки та рівнем теоретичних і практичних знань, але й соціальною та професійною адаптацією випускників і закріпленням їх на виробництві. Останнє істотно залежатиме від того, наскільки майбутній фахівець підготовлений до самостійного вирішення завдань в умовах аграрного виробництва, тому в процесі навчання кожний здобувач вищої освіти повинен постійно оцінювати придбані знання й уміння з позицій їх виробничого значення.

Список літератури

1. Примак І. Д., Примак О. І. Введення до спеціальності: навч. посіб. / за ред. І. Д. Примака. К. : Центр учбової літератури, 2009. 392 с.
2. Курбатова Ю. В. Розвиток професійного становлення майбутнього агронома в навчально-виховному процесі аграрного університету: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Запоріжжя, 2011. 20 с.
3. Латуша Н. В. Особливості фахової підготовки майбутніх агрономів в аграрних ВНЗ. *Молодий вчений*. 2015. № 5(20). Ч. 3. С. 116–119.
4. Рожков Ю. Г., Журавська Н. С. Формування професійної компетентності студентів аграрних ВНЗ. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. Серія: Педагогіка. Психологія. Філософія. 2014. Вип. 199. Ч. 2. С. 247–253.

УДК: 633.854.78:581.522.4(292.486)(477)

Чабан В.І., канд. с.-г. наук, с.н.с., доцент

Подобед О.Ю., канд. с.-г. наук

ДУ Інститут зернових культур НААН України

cvi2209@gmail.com

oksanapodobed@gmail.com

АДАПТИВНІСТЬ СОНЯШНИКА ДО УМОВ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В ЗОНІ СТЕПУ УКРАЇНИ

Визначено адаптивний потенціал соняшника в умовах зміни стану навколишнього середовища Північного Степу України. Встановлено, що урожайність соняшника формується на фоні збільшення ресурсів тепла при не змінному вологозабезпеченні. Для культури наслідки, в цілому, позитивні. У центральній частині, середня його урожайність за 1991–2021 рр., порівняно з 1971–1989 рр., підвищилась на 30 % (2,42 і 1,86 т/га). В східній частині, через прояв більшої посушливості його урожай залишався на одному рівні (2,05 і 2,20 т/га).

Ключові слова: соняшник, адаптивність, навколишнє середовище, урожайність

Chaban Volodumur, candidate of agricultural sciences, senior research, associate professor

Podobed Oksana, candidate of agricultural sciences

Institute of Grain Crops of NAAS

ADAPTABILITY OF SUNFLOWER TO ENVIRONMENTAL CONDITIONS IN THE STEPPE ZONE OF UKRAINE

The adaptive potential of sunflower under the environmental change in of the Northern Steppe of Ukraine was determined. It was established that sunflower productivity is formed against the background of increasing heat resources with constant moisture supply. For this crop, the consequences are generally positive. In the central part of the steppe its average yield for 1991–2021, compared to 1971–1989, increased by 30% (2,42 and 1,86 t/ha). In the eastern part, due to greater aridity, its yield remained at the same level (2,05 and 2,20 t/ha).

Keywords: sunflower, adaptability, environment, yield.